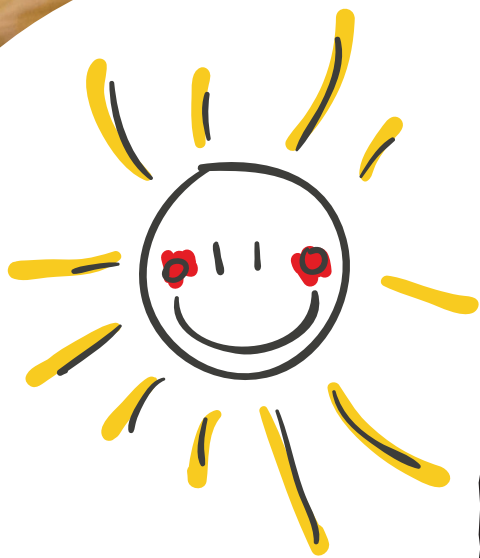
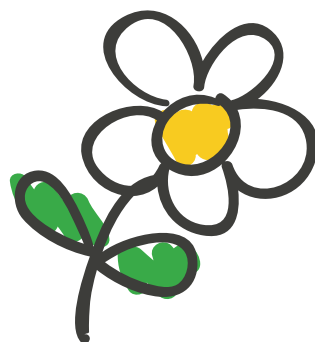

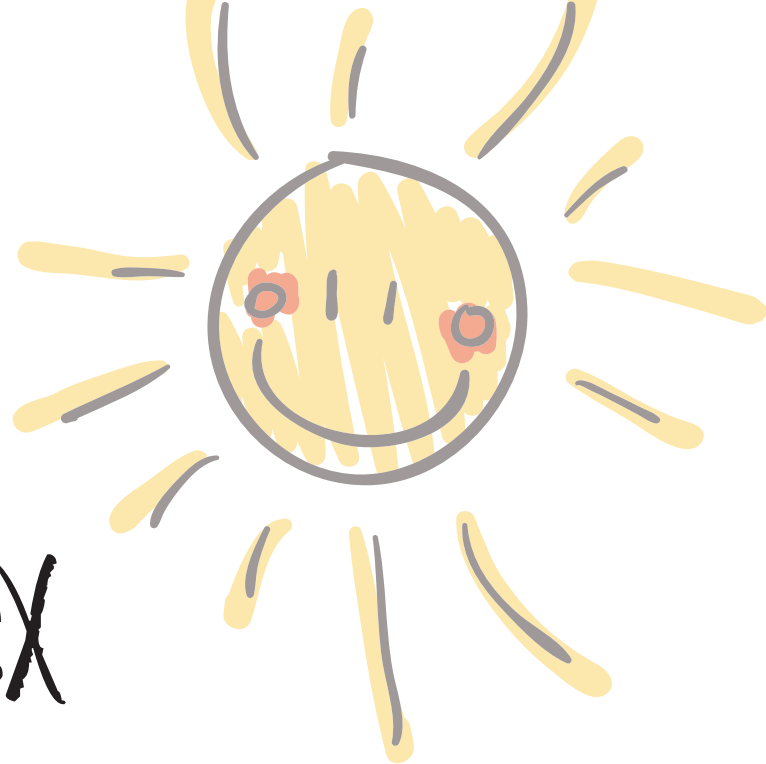
Escoles Bressol

MODEL EEBB

FUNDACIÓ
PERE TARRÉS

Index

ANTECEDENTS	3
INTRODUCCIÓ	5
MODEL D'ESCOLA BRESSOL	7
OBJECTIUS	8
BASES DEL MODEL	9
IMPLEMENTACIÓ	13
REPTES	16
BIBLIOGRAFIA	18

ANTECEDENTS

El document que ara teniu entre les mans és fruit d'un **procés de reflexió i col·laboració dut a terme al llarg del 2016**, entre un grup interdisciplinari de professionals amb un interès i una motivació compartida vers un nou model d'escola bressol inclusiva que té per finalitat l'educació de qualitat per a tots els infants.

El punt de partida esdevé de la col·laboració inicial entre el Departament de Petita Infància de la Fundació Pere Tarrés i l'Hospital de Sant Joan de Déu en el marc d'un **nou projecte que contribuís a fonamentar una escola bressol** capaç de garantir l'educació i la convivència de tots/es els infants i famílies atenent a les seves diversitats i necessitats específiques.

Així, foren sorgint una sèrie de preguntes en relació a com havia de ser aquesta escola bressol capaç d'acompanyar el desenvolupament de tots els infants, ja fos des de l'àmbit de la salut, de l'educació o de la intervenció social.

La dificultat era doble. Calia pensar com poder garantir el desenvolupament harmònic de tots/es els infants en l'etapa d'escolarització dels 0-3, però, alhora, també partir dels beneficis, vivències i aprenentatges de tots/es els infants d'aquesta escolarització comptant amb les famílies i els professionals.

Atesa la transcendència i la rellevància de la fita s'hi incorporà la Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació i de l'Esport i la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, ambdues de la Universitat Ramon Llull, tot abordant el moment en el qual s'estava i capacitant els professionals per al desenvolupament d'un model d'escola bressol inclusiu.

El present document no pretén donar receptes màgiques ja que reconeix **la importància de la realitat singular de cada infant, però també de cada escola i territori**. Reconeix la capacitat de reflexió-acció dels i les professionals educatius i el seu procés d'aprenentatge continu davant els reptes que plantegen cadascun dels infants.

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport de la Universitat Blanquerna:
Mariona Dalmau
Miquel Angel Prats
Roser Vendrell

Hospital de Sant Joan de Déu:
Emma Gómez
Mar Martínez
Glòria Rius

Facultat d'Educació i Treball Social de la Fundació Pere Tarrés-Universitat Ramon Llull:
Gisela Riberas
Jesús Vilar

Departament de Petita Infància de la Fundació Pere Tarrés:
Verònica Bautista
Elisabeth Galindo
Julia Ramos

Els interrogants als quals s'ha volgut donar resposta han estat:

- Quin és el paradigma sobre el qual caldria fonamentar un model d'escola bressol que afavorís la inclusió de tots/es els infants?
- Quins actors caldria implicar?
- Quin protagonisme hauria de tenir la família?
- Quina seria la incidència sobre els professionals, l'organització i la gestió de l'escola bressol?

Partim que l'índex d'escolarització dels infants de 0 a 3 anys a Catalunya, tenint en compte infants escolaritzats en centres públics i privats, és del 44,2%. Tanmateix, recuperant les últimes dades emeses per l'informe de la Fundació Jaume Bofill de l'escola bressol a les polítiques de petita infància, aquest índex d'escolarització disminueix en el cas d'aquells infants amb un entorn familiar de baix nivell educatiu i/o baix nivell econòmic.

En el cas dels infants amb necessitats educatives especials, tot i comptar amb places específiques en les escoles bressols de titularitat pública, es fa palesa una dificultat real per atendre infants amb pluridiscapacitat o determinades malalties cròniques.

Cal, per tant, establir un debat continu i línies de treball a l'entorn de com l'escola bressol pot integrar el conjunt de les diversitats dels infants i famílies millorant la seva qualitat de vida i l'accés a l'educació dels 0-3 anys; garantint alhora una educació inclusiva que promogui l'equitat i la igualtat d'oportunitats educatives.

INTRODUCCIÓ

L'escola bressol assumeix una **important funció educativa i social en el nostre sistema educatiu**; acompanya els infants en el seu desenvolupament harmònic recolzant a les famílies en la tasca de conèixer i reconèixer les necessitats de suport afectiu per a l'acompanyament dels infants.

Podem dir que, més enllà de com n'és d'important i d'imprescindible la funció social de l'escola bressol per a la **conci- liació de la vida laboral, familiar i personal**, esdevé un escenari privilegiat per créixer junts i en comunitat des d'un **clima afectiu** que assenta, fonamenta i estimula les primeres descobertes.

Fer aquesta afirmació és cabdal per entendre el posicionament del model d'escola bressol que presentem. Una escola bressol entesa com una educació que ha de **dotar els infants d'oportunitats de desenvolupament i socialització**, acompanyant-lo en la descoberta de les seves capacitats, contribuint al desenvolupament harmònic de l'infant i compensant alhora situacions familiars, socials i/o sanitàries, etc., que hi incideixen.

Esdevé un recurs de primer ordre per a promoure l'equitat educativa en una etapa vital on els infants aprenen i construeixen, en constant interacció a través del seu entorn quotidià, els fonaments cognitius, afectius i motrius de la seva personalitat.

Reflexionar sobre com ha de ser l'escola bressol de tots els infants ens porta a recuperar la Convenció dels Drets dels Infants i a fer efectius aquests drets en aquest context.

El model d'escola bressol que plantegem és el d'un centre educatiu centrat en l'**interès superior de l'infant**, que garanteixi el seu **desen- volupament saludable a través d'un abordatge interdisciplinari, co-responsable i holístic** que s'adapta i aprèn de l'entorn.

Per assolir aquest model, cal integrar noves mirades a l'educació dels 0-3, tot incorporant un enfocament epistemològic i teòric que integri una perspectiva social i de salut.

Així, fonamentem el nostre model d'escola bressol en un paradigma BIO PSICO SOCIAL (G. Engel, 1913-1999). Una escola bressol que considera les múltiples dimensions del desenvolupament infantil (con- cepte polièdric de l'infant) i, per tant, vetlla de manera integral per tots

Funció educativa i social de l'escola bressol per al desenvolupament harmònic de l'infant i la promoció de l'equitat educativa.

El dret de tots els infants a ser escolaritzats d'acord amb la Convenció dels Drets dels Infants.

Model d'escola bressol centrat en l'interès superior de l'infant que garanteixi el desenvolupament saludable de tots/es els infants.

Integració del model bio-psico-social del desenvolupament infantil, abordatge interdisciplinari i holístic de l'educació.

els seus àmbits de desenvolupament des de la transversalitat i interdisciplinarietat de l'acció educativa; la qual pren en consideració, com un tot interdependent, els aspectes fisiològics, psicològics i socials de l'infant.

Aquesta proposta integra tres perspectives:

➔ **Des de la promoció de la salut i dels hàbits saludables (bio)** partim d'un concepte de salut que promociona el benestar i supera la manca de la malaltia.

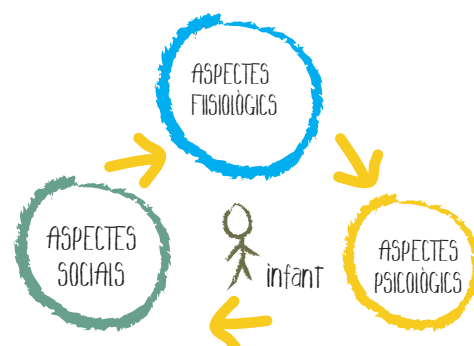
S'associa la salut a l'autonomia, al proïsme i a la joia de viure. La salut condiona el benestar de l'infant en un sentit ampli i, per tant, el seu desenvolupament i qualitat de vida. Es troba intrínsecament lligada a l'atenció i satisfacció de les necessitats bàsiques, afectives, motrius i cognitives de l'infant fins i tot abans del seu naixement, incorporant una perspectiva holística de la salut. En aquest sentit, s'incorpora la salut com un eix transversal del currículum, i les actuacions en aquest àmbit s'han d'orientar tant cap a l'infant que presenta alguna malaltia o limitació funcional com a l'infant sa.

➔ **Des de l'atenció psicològica i educativa (psico)** entenem que l'infant és el centre de l'acció educativa des del reconeixement de les seves competències i del seu paper protagonista en el seu propi procés d'aprenentatge.

Fem nostra, doncs, la perspectiva constructivista de l'educació de l'infant desenvolupada per autors com Piaget (1896-1980), Vigotski (1896-1934), Bruner (1915- 2016) i Malaguzzi (1920-1994).

El paper de l'adult esdevé el de suport i acompanyament a l'aprenentatge des de l'oferiment i planificació de contextos i escenaris educatius rics i plurals dotant de recursos i acompanyant l'infant en el seu procés de descoberta. L'acompanyament es fa tant des del reconeixement com des del vincle afectiu que l'adult estableix amb l'infant i que li proporciona autoestima i seguretat per construir les seves experiències d'aprenentatge, dotant-les de singularitat i estimulants les seves capacitats des de les seves vivències, coneixements previs i ritme maduratiu.

➔ **Des del l'educació social (social) dotem de rellevància l'entorn familiar i social** de l'infant. Partim de la visió ecològica de Urie Brofenbrenner (1917-2005). L'escola bressol ha d'integrar i adequar-se al conjunt de sistemes que intervenen en la mateixa. En aquest sentit, l'escola bressol haurà d'identificar el conjunt d'actors i fer-los participants i còmplices de l'educació dels infants.

MODEL D'ESCOLA BRESSOL

El model d'escola bressol parteix de tres grans premisses:

1. **Mirada holística de l'infant i les seves circumstàncies.**
2. Es fonamenta en els **Drets de la Infància** que es recullen en la Declaració i la Convenció dels Drets de l'Infant.
3. **Abordatge cooperatiu i en xarxa, vinculada i oberta al territori.**

La Declaració dels Drets de l'Infant de 1959 i la Convenció dels Drets de l'Infant de 1989 estableixen de forma clara que l'infant és un subjecte de dret i que cal buscar sempre l'**interès superior de l'infant**.

L'educació del segle XXI, en coherència amb el seguiment de la Declaració i de la Convenció dels Drets de l'Infant, té com a finalitat assegurar **el benestar de la infància i crear les condicions que assegurin el seu major desenvolupament integral** des de la inclusió i promoció social de l'infant.

Posem l'infant en el centre de l'atenció i situem al seu voltant els diferents agents que treballen pel compliment d'aquests drets. Així queda recollit en un ampli i extens marc legal i administratiu de referència, com pot ser, a nivell internacional, les Observacions Generals de Nacions Unides per a l'aplicació de la Convenció o els objectius de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible.

L'article 1 de la Convenció dels Drets de l'Infant reconeix **que la infància és el període entre el naixement i els 18 anys, de manera que inclou totes les accions que van més enllà del sistema d'ensenyament obligatori**.

Per altra banda, l'objectiu núm. 4 de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible de Nacions Unides (ONU, 2015) proposa "garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom". A més, cal incloure les indicacions de les Observacions Generals de Nacions Unides núm. 7 (dret de l'infant a la primera infància), núm. 9 (infants amb discapacitat), núm. 4 (salut) i núm. 14 (interès superior de l'infant). A nivell autonòmic, la Llei 14/2010 de Drets i Oportunitats de la Infància (LDOiA) de la Generalitat de Catalunya és la primera llei que s'adreça a tota la infància en la seva globalitat i no només a la infància en situació de risc o de vulnerabilitat.

Creiem que l'educació és un procés molt més ampli que l'escolarització i ha de comptar amb tots els agents professionals i no professionals que d'una manera o una altra interactuen amb la vida de l'infant.

No es pot entendre l'infant sense el seu context familiar i social. En primer lloc, la família, l'escola, les relacions de veïnatge, les entitats i serveis professionals del territori, tots generen influències, la interacció de les quals defineixen les condicions i els escenaris en què un infant s'està desenvolupant.

Les relacions entre agents han de ser de complementarietat (tots tenen una funció amb unes tasques determinades) i de cooperació (la situació ideal on els diferents agents comparteixen uns mateixos objectius dins de les seves especificitats).

Considerem que, si l'infant i la seva família són el centre del procés per assegurar el benestar i el desenvolupament, l'escola bressol ha de ser un punt de referència per a tots dos. Tota acció educativa ha de prendre en consideració la família. **El suport, l'assessorament i la participació familiar són estratègies educatives necessàries per a l'assoliment dels objectius pedagògics de l'escola bressol.**

OBJECTIUS

Els objectius generals a assolir en el nou model d'escola bressol proposat i que hauran de guiar l'acció educativa són els següents:

- ➔ Considerar l'infant des de les seves capacitats i des d'una **perspectiva holística**, com a centre de la tasca educativa.
- ➔ Establir **la família com a primer entorn educatiu** natural, així com l'element de nexa entre l'infant i la comunitat més propera.
- ➔ **Vetllar per les necessitats** dels infants i les seves famílies.
- ➔ Optimitzar els recursos personals i els professionals a favor d'un **treball transversal a l'escola**.
- ➔ Advocar per un reflexió-acció constant entre els diferents agents educatius afavorint l'elaboració i actualització constant del **projecte educatiu del centre**.
- ➔ Potenciar **el treball en xarxa** vinculat al context de l'escola.
- ➔ Reconèixer la **diversitat de la pròpia comunitat** i donar-hi resposta.

BASES DEL MODEL

El nostre model educatiu es fonamenta en una visió global, plural i integradora de l'educació 0-3 anys, que parteix i integra l'entorn social i cultural on s'ubica el projecte educatiu i s'adapta a l'especificitat de cada centre i territori.

Els principis que sustenten el model, els quals integren i intenten anar un pas més enllà en l'abordatge de la salut i el treball en xarxa, respecte al Decret 101/2010, d'ordenació dels ensenyaments d'educació infantil de primer cicle, són:

➔ PRINCIPIS ÈTICS

El treball amb els infants i les seves famílies ha de descansar en uns principis ètics sòlids que assegurin una atenció respectuosa i que vagin més enllà d'un compliment mecànic dels criteris tècnics. Al marge del que indiquin els codis deontològics dels diferents professionals que formen part de l'escola bressol, tindrem presents els quatre principis ètics de tota acció educativa:

1. **El principi d'autonomia**, segons el qual cal considerar sempre la persona atesa des del respecte a la seva capacitat de prendre decisions autònomes en el desenvolupament de la seva vida.
2. **El principi de beneficència**, que ens recorda la necessitat de buscar sempre les decisions i accions que puguin generar el major benestar.
3. **El principi de justícia**, segons el qual cal evitar tota forma de discriminació, abús o menysteniment per part del professional.
4. **El principi de no maleficència**, segons el qual caldrà evitar tota acció que intencionalment pugui generar algun perjudici.

➔ DESENVOLUPAMENT INTEGRAL

(Necessitats materials i no materials)

El benestar i desenvolupament de l'infant ha de tenir en compte tant les necessitats materials, o també anomenades bàsiques, com les necessitats no materials. Parlem de necessitats com sentir-se estimat, tenir un entorn estimulant on poder crear i imaginar, desenvolupar i adquirir valors i esperit crític, poder gaudir de la contemplació d'un mateix i del món que ens envolta desenvolupant una identitat plena.

Les necessitats no materials de la infància són una part fonamental del desenvolupament harmoniós de l'infant. Impliquen tenir present l'infant en la seva totalitat, ja que estan en el fons de les seves grans necessitats i són un component bàsic de qualsevol activitat a favor de la infància. Ara bé, per la seva naturalesa menys tangible, poden ser difícils de pressentir i d'identificar. Això demana que els adults, que són referents de l'infant, tinguin una especial consciència, reflexió, disposició i voluntat per promoure accions amb l'objectiu de satisfer-les i estimular-les.

→ LA CAPACITACIÓ DE LES FAMÍLIES

La família és el referent més important per a l'infant i el principal proveïdor del seu benestar i de la seva educació. El vincle afectiu i l'adequat exercici de les funcions parentals de cura, educació i promoció de l'infant són cabdals per al seu desenvolupament integral de l'infant de 0 a 3 anys.

Els lligams afectius que s'estableixen entre la família i l'infant són recíprocs i alhora funcionals, facilitant tant el desenvolupament de les funcions de la cura com la creació d'una relació fonamentada en la coneixença, el reconeixement i l'afecte mutu.

Cal reconèixer les múltiples maneres d'exercir aquest afecte, com a model familiar, així com la capacitat afectiva i educativa de la família; tot prestant suport i acompanyament en l'exercici de les seves funcions parentals.

L'acció educativa de l'escola bressol fa de mirall i de retorn de les capacitats de la família, des del respecte als seus models, la seva cultura i el seu projecte familiar. **Entenem la capacitat i l'empoderament com el reconeixement dels recursos de la pròpia família** per fer front a la vida, acompanyant-la en la utilització de noves estratègies i creant conjuntament nous camins que s'orientin al seu benestar partint de l'interès superior de l'infant.

→ SALUT

Tot sovint s'associa la salut a la malaltia o a l'absència de salut; l'escola bressol no n'és una excepció quan incorpora el personal de salut en el seu equip només quan les condicions de salut d'un o més infants ho fan imprescindible.

La promoció i atenció a la salut s'ha d'adreçar tant a l'infant sa, com al no sa des del foment dels hàbits saludables; però també des d'una concepció del cicle de vida on els hàbits presents condicionen el benestar i la qualitat de vida futura. L'acció sanitària en el marc de l'escola, doncs, ha de ser inclusiva i ha de beneficiar el conjunt dels infants i famílies. Alhora ha de convertir tots els infants en protagonistes i ha de fer-los coneixedors d'aquesta acció sanitària.

La socialització dels infants en un entorn educatiu complex i inclusiu contribueix a la convivència normalitzada dels infants amb les diversitats, assumint responsabilitats i establint relacions cooperatives entre iguals.

Tanmateix, **els infants aprenen i adquireixen competències en relació a la cura** que resultaran fonamentals tant per a la seva seguretat i integritat física com per a l'establiment de relacions de suport i reciprocitat amb les persones que els envolten.

És important destacar aquest fet perquè els infants "naturalitzen" aquesta cura, aquest suport, aquesta cerca del benestar col·lectiu i de relacions cooperatives des del seu neguit per aprendre, per esdevenir autònom, per estimar i sentir-se estimat, i que actua com a motor del seu desenvolupament.

La presència dels professionals de salut esdevé, per tant, una oportunitat per al projecte educatiu de l'escola bressol i per a l'abordatge de la salut com a un eix transversal del currículum. Caldrà incorporar aquesta figura al projecte educatiu de l'escola bressol, integrant-la en els espais de treball en equip en tant que la seva intervenció incidirà també en el conjunt dels infants.

→ L'ESCOLA BRESSOL COM A ORGANITZACIÓ COOPERATIVA

Si l'escola bressol es converteix en el lligam entre les necessitats de l'infant amb els serveis del territori, **cal fer el pas a un model de treball de caràcter cooperatiu i reflexiu**.

En el model reflexiu el professional treballa de forma cooperativa, té com a referència el territori i proposa un referent únic que harmonitza les diferents accions. L'excessiva, i necessària alhora, especialització suposa una parcialització de la intervenció. **La figura del referent únic** vetlla per l'establiment de plans individuals de caràcter integral i global alhora que promou l'establiment d'un vincle i una relació de confiança amb la família.

En molts casos serà el mateix tutor/a de l'escola bressol, en d'altres pot ser-ho el referent sanitari o de serveis socials, del (CSMIJ), CDIAP, CREDA, CDEDV; sempre en funció de les necessitats de l'infant.

Per tal d'avançar des de la coordinació existent al treball cooperatiu caldrà un canvi en la forma d'entendre l'acció professional. Un canvi de paradigma en la forma d'entendre les relacions entre agents que comporta una profunda transformació de les actituds professionals.

Arribar a la transversalitat exigeix complicitat i confiança entre professionals, reconeixement de les dificultats com a oportunitat de creixement, predisposició a l'aprenentatge conjunt, redefinició de la idea d'equip com el conjunt de persones que participen del projecte més enllà de l'entitat que contracta, coresponsabilitat en la gestió de la informació i reconeixement i respecte de la persona atesa com a centre del procés, així com interacció positiva amb el territori per al desenvolupament de polítiques integrals.

El treball multidisciplinari ha d'esdevenir quotidià en l'organització de l'escola bressol, ja sigui des de la incorporació de noves figures en el marc del centre com des de l'aprofundiment del treball en xarxa.

El treball en xarxa i les relacions cooperatives han d'anar més enllà de les relacions entre professionals, fet pel qual és necessària la col·laboració institucional entre les administracions públiques, les entitats privades col·laboradores i la universitat. Aquesta col·laboració garantirà l'equitat del servei per a tota la població infantil i el suport i fonament que assegura una formació permanent dels professionals.

➔ PERFILS PROFESSIONALS

Les normatives marc d'ordenació dels ensenyaments estableixen el perfil i el nombre de professionals de l'escola bressol. Ara bé, des del nostre model considerem que cal treballar per la **incorporació d'un equip multidisciplinar que faciliti la integració del model bio-psico-social i la seva operativització en el projecte i acció educativa.**

Parlem, per exemple, de la incorporació de professionals de l'àmbit de la salut, l'educació social i la psicologia. El grau de presència i participació d'aquests professionals vindrà determinat tant per les necessitats específiques d'infants i famílies com pels recursos disponibles al territori.

Així, mentre que en alguns casos la figura, per exemple, dels professionals de salut serà permanent durant l'escolarització a fi d'atendre les necessitats específiques d'un o més infants, en altres casos, hi haurà un treball cooperatiu amb els professionals de la salut comunitària.

El mateix succeirà amb la figura dels educadors socials i/o psicòlegs: mentre en alguns municipis aquesta figura estarà integrada dins dels serveis comarcals o locals com l'Àrea de Serveis Socials, l'Àrea d'Educació o els EAP amb una presència regular i funcions assignades en el centre, en altres centres de complexitat educativa, per exemple, potser caldria plantejar la figura de l'educador/a social com a part de l'equip permanent de l'escola bressol.

El projecte i acció educativa de l'escola bressol el conformen totes les persones que hi treballen, des de la persona que fa l'acollida al matí, fins la que obre la porta, passant pels serveis, la cuina, la neteja, etc. Tot entorn i tota relació educa. Així doncs, cal vetllar perquè totes les persones del centre coneguin l'ideari del projecte i participin activament en la seva implementació en les respectives àrees. És fonamental assegurar l'estabilitat dels equips i l'existència d'un lideratge que potenciï el treball cooperatiu.

L'equip de professionals de l'escola bressol ha de tenir un comportament i actuar de manera reflexiva i oberta; adequant la seva intervenció a cada infant, a cada context i facilitant la transversalitat de la intervenció des de la cooperació professional. Tanmateix, ha de mostrar-se obert, sense prejudicis, cercant la implicació i participació de les famílies en el procés de reflexió-acció que suposa la intervenció educativa.

Professionals competents, oberts, reflexius, que estableixen relacions cooperatives dins i fora del centre i en continu procés de formació permanent; creant coneixement i exercint la pràctica educativa des de l'observació permanent.

Es requereix un equip de professionals competent, amb procés continu de formació i amb una actitud professional de constant observació i reflexió entorn a l'acció educativa, **un professional amb vocació de servei.**

La professionalitat reflexiva és una forma d'entendre el treball de manera interdisciplinària, cooperativa, des d'una filosofia de creació conjunta de coneixement i de propostes a mida per a cada cas, des del respecte a les particularitats i ritmes propis de cada infant. Des del punt de vista de la formació permanent, la professionalitat reflexiva incorpora un tarannà investigador obert al coneixement que converteix la pràctica quotidiana en un procés de recerca cooperatiu que doni resposta a aquesta mirada polièdrica i que abordi la integralitat de l'infant.

En definitiva, i com a síntesi dels anteriors aspectes, **els professionals han d'integrar les seves perspectives en una mirada compartida, global i polièdrica de l'infant** de manera que les seves intervencions no entrin en contradicció entre elles i garanteixin el desenvolupament integral de l'infant en totes les seves facetes: salut, intel·lectual, emocional, social i espiritual. L'educació ha de vetllar pel desenvolupament d'una intel·ligència emocional que capaci en l'expressió i reconeixement dels sentiments, en el raonament i les actuacions.

IMPLEMENTACIÓ

La implementació del model d'escola bressol serà única per a cada centre, fet que requerirà una anàlisi prèvia tant de les necessitats dels infants, les famílies i el territori, com dels recursos d'infraestructura, humans i materials. Caldrà, també, traçar el mapa de recursos públics, privats i comunitaris amb els quals establir relacions de cooperació.

Aspectes com la cultura organitzativa i de treball en equip del centre; la fortalesa i els vincles actuals dels projectes i recursos comunitaris; l'existència d'espais de treball en xarxa de l'administració pública i de serveis públics de suport a l'educació, infants i famílies; la participació de les famílies i la salut de les AMPA seran elements que facilitaran o condicionaran el pla d'implementació i alhora marcaran el seu ritme.

Tanmateix, esdevé imprescindible dotar aquest breu document d'algunes pautes metodològiques per a garantir-ne l'èxit.

La metodologia de treball que apuntem vol donar resposta a les necessitats de les persones que formen la comunitat educativa i a la vegada vol fer emergir les fortaleces de cadascuna d'elles; des del treball cooperatiu i l'adaptació constant a la realitat canviant.

→ **En relació a l'infant:** entenem que cada infant té capacitats i unes grans potencialitats i és per això que l'escola ha d'assegurar models de treball que li permetin desenvolupar-les de la manera més integradora possible. Per aquest motiu es defensa un model metodològic en el qual es vinculen, de forma espontània i significativa, les diferents àrees que intervenen en el desenvolupament i en la construcció del coneixement i dels sabers. Aquesta metodologia ha de ser respectuosa amb els drets de l'infant i amb les característiques de cadascú. Així, es proposa un plantejament a partir del joc lliure, de l'experimentació i de l'exploració sensorial. Aquest marc metodològic ha de generar un vincle, entre l'infant i la persona de referència del centre educatiu, que faciliti el desenvolupament integral de cada infant des de la seguretat i la confiança.

→ **En relació a les famílies:** d'acord amb el model proposat entenem que la vinculació del centre amb les famílies és essencial. Es planteja una participació activa de les famílies amb la finalitat de compartir la responsabilitat educativa. La metodologia que emergeix d'aquesta relació amb les famílies ha de permetre desenvolupar les característiques del model de Treball Centrat en la Família de McWilliam (1992). Així, s'ofereix suport a les famílies per a la identificació de les seves fortaleces i el seu desplegament en el desenvolupament de les seves funcions parentals.

→ **En relació als professionals:** el model bio-psico-social fa necessària la participació de professionals d'àmbits diversos (educació, salut, social) per a l'abordatge del desenvolupament integral de tots els infants. Així, en els centres educatius s'ha de destinar temps i espais al treball cooperatiu. Per tal de coordinar aquest tipus de treball, cada centre establirà les persones de referència que consideri més adients.

→ **Importància de la gestió i suport emocional:** la inclusió, sense cap mena de dubte, reporta una gran riquesa a totes les persones de l'escola bressol. A la vegada, però, fa imprescindible que s'acompanyi a tots els agents: els professionals, els infants i les famílies per a la identificació de situacions de càrrega i

Metodologia global, vivencial i fonamentada en l'experimentació a fi de facilitar aprenentatges significatius.

Vinculació i participació de les famílies al centre.

Equips multidisciplinars i treball cooperatiu.

Educació fonamentada en les emocions i en la gestió de les mateixes per tots els agents.

estrès emocional, així com per a la gestió de les emocions. Cal abordar i dotar de centralitat les accions educatives adreçades a l'infant, tant sa com no sa, que facilitin el desenvolupament del vincle. Tanmateix, la inclusió d'infants amb pluridiscapacitat i/o malalties cròniques requereix treballar amb tots els agents la gestió de la pèrdua, entesa en un sentit ampli: evolució de la malaltia, dificultats de comunicació i limitació funcional, més enllà de les circumstàncies que puguin aparèixer en el seu entorn familiar/social.

La col·laboració de professionals de l'àmbit de psicologia esdevé cabdal per a treballar les emocions tant en l'equip de professionals, com amb els infants i les famílies.

→ **Capacitació i educació en la salut:** incorporar la salut com a eix transversal del model d'escola bressol i del seu projecte educatiu suposa incloure la família i la resta d'agents implicats que interaccionen amb ell (infermeria, logopèdia, psicologia, fisioteràpia, pediatria, etc.) en l'acció educativa a fi de promoure l'autonomia de l'infant. A tal efecte, doncs, caldrà incorporar les següents estratègies en el projecte educatiu del centre:

Participar en el disseny del pla pedagògic i línia didàctica de l'escola amb l'objectiu que aquesta reforci aspectes bàsics dels hàbits de salut.

Implementar plans de capacitació/educació adreçats a altres professionals que interactuen amb l'infant.

Dissenyar càpsules formatives/plans de capacitació personalitzats d'acord amb les necessitats d'un infant en concret, adreçades tant a les famílies/cuidadors com a altres professionals, si s'escau.

→ **En relació al territori:** el projecte educatiu del centre ha de ser permeable al territori, prenent com a punt de partida el context i adequant-se a aquest. Tanmateix, cal conèixer i integrar el mapa de recursos educatius, socials, sanitaris, educatius i comunitaris del territori, essent un requisit imprescindible per al treball en xarxa i el desenvolupament d'una organització cooperativa. L'escola bressol ha d'esdevenir alhora un actor comunitari implicat en el territori pel fet de ser un dels ens responsables de vetllar per l'entorn i pels escenaris de desenvolupament dels infants.

→ **Gestió responsable dels recursos materials i dels recursos humans:** la viabilitat d'aquest model passa per considerar uns mínims respecte als recursos materials i humans. La inclusió

La incorporació de la salut com a eix transversal del projecte educatiu requereix la participació dels professionals de l'àmbit i formació específica.

L'escola bressol com organització permeable i actor comunitari.

Importància dels recursos humans i materials per a la viabilitat del model.

d'infants amb necessitats educatives especials a l'escola bressol requereix dotar-la de prou recursos com per a garantir el seu benestar i el seu desenvolupament, tot adequant tant els mitjans personals, materials com infraestructurals. La dotació de recursos s'ha d'anar fent de manera gradual a la implementació del model comptant amb el compromís de tots/es els recursos i actors del territori vers l'educació inclusiva dels 0-3 anys. En cap cas es podrà obviar la qüestió de quins recursos es disposa per atendre i educar l'infant amb garanties i de com el centre es pot dotar d'aquests recursos tenint en compte l'interès superior de l'infant.

REPTES

Al llarg de la descripció del model d'escola bressol proposat, han anat sorgint alguns reptes que caldrà anar treballant de manera singular a cada centre i territori. A mode de conclusió, es llisten alguns d'aquests reptes que caldrà abordar des del compromís i la cooperació entre administracions, serveis, recursos i professionals, entre d'altres:

- **L'educació 0-3 ha de garantir el dret de tots/es els infants a l'escolarització**, malgrat les seves circumstàncies personals, de salut, familiars i socials. El subjecte de l'acció educativa serà sempre l'infant vetllant pel seu interès; això suposa **dotar l'escola bressol dels recursos humans i materials necessaris per al seu benestar i desenvolupament**. La dotació suficient de recursos permetrà transformar les diversitats en un valor afegit del centre per a tots/es els infants i famílies.
- **L'educació 0-3 ha de contribuir a la promoció d'igualtat d'oportunitats educatives** i, per tant, a l'equitat, fet que suposa necessàriament incrementar les taxes d'escolarització. Cal **apostar per models d'escolarització més flexibles** que facilitin tant la participació de les famílies com la incorporació de models familiars diversos, tot adequant-se a les necessitats i interès de cada infant.
- **El desenvolupament d'un model d'organització cooperativa i l'exercici d'una professionalitat reflexiva suposa disposar de temps per a l'observació**, per a la recerca, la formació, l'experimentació i el treball cooperatiu. Caldrà adequar l'organització dels recursos humans a aquests requeriments d'espai/temps.
- **El treball cooperatiu requerirà tant d'un lideratge clar com de la figura d'un referent únic per a la família**, tot i que no ha d'ésser la mateixa figura. Així, mentre el lideratge podrà ser assumit per les persones que ostenten càrrecs de direcció i/o coordinació a l'escola bressol, perquè disposaran del temps necessari, el referent haurà de comptar amb un vincle amb l'infant i/o les famílies.
- **La implementació del model d'escola bressol proposat requereix disposar de professionals qualificats**. Cal introduir la perspectiva del model bio-psico-social a les entitats formadores. Alhora, cal establir una formació que capaciti a tots/es els professionals implicats per al desenvolupament d'aquest model (una formació específica en atenció a

necessitats educatives especials i sanitària a l'equip educatiu, però també una formació pedagògica adreçada als professionals que interactuen al centre).

- **La incorporació de la salut com a eix transversal s'ha de fer en benefici de tots/es els infants i famílies**, capacitant-los vers el desenvolupament d'hàbits saludables i afavorint la promoció del benestar. La inclusió d'infants al centre amb plurisdiscapacitat i/o malalties cròniques haurà d'anar acompanyada d'un suport per a totes les famílies per a fer emergir dubtes, pors i emocions, afavorint així la ruptura de possibles prejudicis i/o estereotips que puguin incidir-hi.
- **Serà bo integrar a l'escola bressol els recursos i professionals de la salut comunitària** per tal de detectar situacions de risc i d'anar un pas més enllà en el desplegament d'una educació preventiva i promotora de l'autonomia i del desenvolupament dels infants des d'una visió holística.
- **Vetllar per la qualitat en l'atenció als infants i famílies**, donant importància a la quotidianitat, entesa com un marc estable que genera seguretat i equilibri en el dia a dia. Aquesta proposta requereix de l'estabilitat dels equips de professionals a fi de garantir els referents per als infants i una tasca educativa coherent del centre.
- **Caldrà treballar per la continuïtat del model proposat en la segona etapa de l'escolarització infantil**, treballant conjuntament amb centres d'educació infantil i primària, EAP i escoles d'educació especial del territori.

BIBLIOGRAFIA

Altimir, D. (2012). *Com escoltar els infants?* Barcelona: Rosa Sensat. Temes d'Infància, 53.

Ariza, C. (2016). *Una mirada psicosocial a la salut i la malaltia*. Barcelona: Claret.

Anton, M. (coord.). (2005). *Planificar la etapa 0-6. Compromiso de sus agentes y prácticas cotidianas*. Barcelona: Graó.

Arnaiz, V. (2005). *Día a día: el oficio de crecer*. Barcelona: Graó.

Botbol, M. (2014). *Bebé, bienvenido al mundo (0-3 años)*. Madrid: Síntesi.

Brazelton, T. B.; Greenspan, S. I. (2005). *Las necesidades básicas de la infancia: lo que cada niño o niña precisa para vivir, crecer y aprender*. Barcelona: Graó.

Brofenmbrenner U. (1987). *La ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.

Bronfrenbrenner, Urie (1987). *La ecología del desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.

Bruner, J. (1988) *Desarrollo cognitivo y educación*. Madrid: Morata.

D. A. (2010). Manifest de Montserrat. Les necessitats no materials de la infància. *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*. 44, 126-131.

D. A. (2014) *Atención temprana centrada en la familia*. Revista Siglo Cero, pàg 6-16.

Detrick, S. (2000). *Glosario de los derechos del niño*. Florencia: Unicef. Centro de Investigaciones Innocenti.

Díaz, M. C. (2013). *10 ideas clave. La educación infantil*. Barcelona: Graó.

Falk, J. (ed.) (2004). *La conquista de l'autonomia*. Barcelona: Rosa Sensat (Temes d'Infància, 49).

Gagner, H. (2000). *Inteligencia: múltiples perspectivas*. Argentina: Aique.

Generalitat de Catalunya, *Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància* (LDOIA).

Goldschmied, E.; Jackson, S. (2007). *La educación infantil de 0-3 años*. Madrid: Morata.

Hoyuelos, A. (2004). *La ética en el pensamiento y obra de Loris Malaguzzi*. Barcelona: Octaedro.

Korczak, J. (1999). *Com estimar l'infant*. Vic: Eumo Editorial.

Longàs, J.; Civis, M.; Riera, J. (2008). *Asesoramiento al desarrollo de redes socioeducativas locales: funciones y metodología*. Cultura y Educación, 20, 303-321.

Margenat, M.; Dalmau, M.; Vendrell, R. (2012). Fem camí junts: La construcció de les relacions emocionals entre infants, família i escola. *Revista Guix Infantil*, 68, 28-31.

Margenat, M.; Dalmau, M.; Vendrell, R.; Ibarz, L. (2015). Constructing affective security in children: case study in educational environments. *European Early Childhood Education Research Journal*, 24, 25-36. DOI:10.1080/1350293X.2015.1120514.

Malaguzzi, L. (2001). *Educación infantil en Reggio Emilia*. Barcelona: Octaedro.

McWilliam, R. A. (1992). *Family-centered intervention planning: A routines-based approach*. Tucson, AZ: Communication Skill Builders.

Morin, E. (2003). *Els set sabers necessaris per a l'educació del futur*. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya.

Morin, E. (2006). *El método*. Vol. 6. Ética. Madrid: Cátedra.

Nacions Unides (2015). *Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible*. A/RES/70/1. Nova York: ONU.

Nacions Unides. *Convenció Internacional sobre els Drets de l'Infant*. Resolució 44/25. Novembre, 20, 1989. Nova York: ONU.

Nacions Unides. *Observacions Generals per a la Convenció dels Drets de l'Infant*. Nova York: ONU.

Palacios, J.; Paniagua, G. (2005). *Educación Infantil: respuesta educativa a la diversidad*. Madrid: Alianza Editorial

Palou, S. (2004). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia*. Propuestas educativas. Barcelona: Graó.

Piaget, J. (1933) *La representación del mundo del niño*. (Trad. V. Valls i Anglés, 1926) Madrid: Espasa-Calpe.

Riberas, G. (2015). *Inteligencia profesional. Ética, emociones y técnica en la acción socioeducativa*. Barcelona: Claret.

Riera, J.; Civis, M. (2007). *La nueva pedagogía comunitaria. Un marco renovado para la acción sociopedagógica interprofesional*. Valencia: Nau Llibres.

Van Manen, M. (1998). *El tacto en la enseñanza. El significado de la sensibilidad pedagógica*. Barcelona: Paidós Educador.

Vigotsky (1978). *Pensamiento y lenguaje*. Madrid: Paidós.

